

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bermentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyiltér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitors térfogata . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legezelszerűbben postautalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Az árvák érdekében.

Üdvözljük Gömör-Kishont t. e. megye központi árvaszékének f. évi augusztus hó 24-én tartott tanács-üléséből f. évi 5667. sz. a. hozott szabályrendeletét. — mely szerint meggyőződött arról, hogy az 1877. évi XX. t. cz. 170. §-ában körülírt fontos közgyámi teendőknek. — a jelenleg alkalmazásban levő közgyámok legnagyobb része, — részint képzettség hiánya, részint más okokból meg nem felelhet, — nehogy tehát az árvák a közgyámi teendők elhanyagolása által kárt szenvedjenek. — felállítani óhajta a községi törvényben is megengedett kerületi közgyámságot s ezzel, — tekintve, hogy a legnagyobb részbe már ez ideig is a körjegyzők teljesítették a közgyámi teendőket, a körjegyzőket kívánja megbízni.

Az árvák érdekeinek védelmezését az összes emberiség legszebb és legszentebb kötelességei közé kell számítanunk. S minden nemesen érző kebelben kell, hogy a legkellemesebb benyomást keltsen a fent vázolt üdvös intézkedés, — mert a megyebeli községek és körjegyzők társadalmi állásuk és képzettségüktől megvárjuk, sőt joggal megkövetelhetjük azt, hogy ezen szép és megtisztelő megbízást nemesak hogy elfogadják, — hanem egyuttal egész buzgalommal és odaadással oda fognak törekedni, hogy az árvák ügyeinek helyi kezelése a jövőben semmi kívánni valót ne hagyjon hátra. — s ne lássuk a vidéki kis községek árváinak és özvegyeinek szeméit a bánat könnyétől elborulni, hanem a helyett a körjegyzők mint kerületi közgyámok áldásdus működéseik hálás előismerésüül, — az öröm könyei csillogjanak.

Az eszme életrevaló. — Igaz, hogy az eltemetett kis Tornavármegyében ez a szokás divatba volt, — de legyen az bárki, — a ki ezen üdvös intézkedést megyénkbe átlántotta. — a közönség részéről csak is a legnagyobb tiszteletet és előismerést érdemelte ki, mert ezen életrevaló intézmény például szolgál más törvényhatóságnak is, — s mi megvagyunk győződve, hogy ezen gya-

korlati eszme megvalósítása. — Gömörmegye példájára hazánkban gyorsan el fog terjedni.

Az árvák Istene adja, hogy úgy legyen!

Sajóháti.

Gömör-Kishontmegyei közigazg bizottság félévi jelentése az 1883-ik év első felére.**II. A kir. adófelügyelő hatásköréből:**

A kezelésnél az adófelügyelő személyében történt azon változáson kívül, hogy Bresztovszky Ede Máramarosmegyébe helyeztetett át és ide Fakla János neveztetett ki, más említésre méltó nem történt. A belső ügykezelés félévi eredménye a következőkben mutattott ki: 1882. évről elintézetlen ügydarab átvételet 729, a félév folyamán elintézésre beérkezett 5190, volt feldolgozandó összesen 5919 ügydarab, melyekből elintézetett 5421, hátralék gyanánt a következő félévre átvitették 498.

A kivetés már május havában teljesen befejeztetett, az egyes adónemek szerint következő eredménnyel: földadó 344231 forint 20 kr., — házbéradó 14013 frt 79 kr., — házostályadó 34116 frt., — kereseti I., II. osztályadó 109023 frt 70 kr., — kereseti III., IV. oszt. adó 57721 frt 81 1/2 kr., — nyilvános számadásra kötelezett egyletek adója 12953 frt 73 kr., — bányaadó 10832 frt 83 1/2 kr., — tőkekamat járadékadó 47448 frt 32 kr., — vadászati fegyveradó 2822 frt., — általános jövedelmi pótlóadó 78101 frt 40 kr., összesen 711264 frt 79 kr., — viszonyítva az 1882. évben kivett adók összegéhez 712936 frt 64 kr.hoz, — kevesebb 1671 frt 85 krral, szaporodott pedig a házbéradó 516 frt 28 krral, — a házostályadó 55 frt 60 krral, — a kereseti III., IV. oszt. adó 2501 frt 11 1/2 krral, — a bányaadó 2616 frt 36 krral, — az általános jövedelmi adó 496 frt 50 krral, ellenben fogyott a földadó 857 frt 57 1/2 krral, — a kereseti I. II. oszt. adó 2736 frt 05 krral, — a nyilvános számadásra kötelezett egyletek adója 1668 frt 51 1/2 krral, — a tőkekamat és járadékadó 2370 frt 56 krral, — a vadászati fegyveradó 225 frral.

A behajtás eredményei ezek:

a) az egyenes adóknál (keresetszámokban) mult évi hátralék tett 177157 frtot, — a folyó évi I. és II. részletre kivettett 355632 frt, — pótlóirásként követelésbe vétetett 4827 frt, előiratott összes követelés 537616 frral, — töröltetett azonban 12176 frt s így helyesített előírás teszen 525440 frtot, — tényleg befolyt az első félévben 267121 frt vagyis 50%₁₀ százalék és hátralékban maradt 258319 frt. — A mult év első felében 47.5% hajtattva be, a folyó évben a behajtási arány 9609 frral vagyis 3.3%-kal kedvezőbb.

a járást és átbvni kényyszeritene. Némely helyeken ásásokat lehet észrevenni még most is. Bohus késmárki tanár közleménye szerint 1719-ben látogatott meg egy Zsdjártól fél mérföldre eső barlangot, mely valószínűleg a szóban forgó barlang lehetett. A köznép Sárkánylyuknak (Drachenloch) is elnevezte és sok esontot hozott ki belőle. Bohus maga egy koponyaforma esontot hozott ki, melyben a kutyához hasonló fogakat konstalt. Az aranykeresés idejében inkább a nemes érekeért, és később a festékek használt sarga agyagért, mint sem a esontokért tétethettek itt az ásások. A barlang végződése a legérdekesebb. Három elágazata van, egyik jobbra, mely sziklahasadékat képez, másik balra, a kis vízeséssel, mely 3 meter magas, karvastagságú, a boltozatról egy medenczébe ömlik s aztán ismét eltűnik, és a középső, mely a nagy vízeséshez vezet, hol a víz, mintegy rosta által szétszórtan, zuga rohan alá és a sziklarepedésekben eltűnik. A barlang utja be és vissza, körülbelül 2 órát vesz igénybe.

7. A nagy halastó a csepkőbarlangból 8—9 óra alatt és pedig a következő uton érhető el: A Zsdjári szorosban jó töltésen elhaladunk a Zwischenbrücke erdő rész mellett, hol az alabastrom barlang feljárata van és érjük Kardolint, egy kö- és ezementelep, mely Béalától egy lengyel társulat által bérletbe véve, időnként dolgozik is. Csakhamar beérünk a gyakran említett Zsdjártba, mely már 1286-ban mint terra Stragar említették egy eladási okmányban. Temploma egyike Európa legmagasabb fekvésű templomainak, 904 meter a tenger színe felett. Priszlopót a Zsdjári szoros legmagasabb — 1072 m. — pontját áthaladva, érjük Podzpadit a Javorinka pataknaál és ennek hosszában, a barlangtól mintegy 3—4 órai kocsizás után bejutunk Javorinába. Nevét „javore” szláv szótól vette, mivel a völgyben sok jávorfa — acer pseudo-platanus — található. A vasgyár Báro Horváth de Palocsa által alapított és még 1807-ről beszéli Gener-sich (in den neuen Beiträgen zur Topographie und Statistik von Ungarn) hogy a gyár oly virágzásra emelkedett, hogy aczélya felülmúlta a Stájerit és évenként 20000 forintot jövedelmezett. A birtok Salamon Aladár őrül vé-

b) hadmentességi díjakban: mult évről hátralék előiratott 12406 frt, — folyó évre rendes előírás felvétetett 27148 frt, — pótlóirás követelésbe hozott 348 frt, összesen előiratott 39892 frt, — ebből pedig töröltetett 1658 frt, — befizettetett 13749 frt, hátralékban maradt 24485 frt. — A mult évi ezen időszak eredményhez viszonyítva az eredmény 2273 fital vagyis 6%-al kedvezőbb.

III. A királyi tanfelügyelő ügyköréből.

Iskolával nem bíró 29 községünk közül Gömör-Nagy-Hnilecz nincs iskolával más községhez csatolva, 160 tanonktelese közül csak egy csekély rész nyer némi oktatást Szepes-Nagy-Hnilecz lelkészétől. Az itt mielőbb mulbatlanul szükséges népiskola felállítására szükséges fedezet nagyobb részt már biztosítva van s így remélhető, hogy ezen telepítvényes, semmi földdel nem bíró, csak bányanapszám-ból élő község lakosai, már a legközelebbi tanévben saját iskolával fog bírni, mivel a sz.-n.-hnileczy iskolából — részint annak túltömöttsége, főleg azonban mert annak idejében az épület költségeihez a község s illetőleg birtokosa nem járult szemmel, — kiszorult.

Az ezen tanévben megnyitott tiszolczy magyar tanynelvű állami népiskolánál a segédtanítónői állomás is betöltetvén s a felszerelés kiegészítetvén, feladatának, habár a kezdetből kifolyó több nehézséggel meg kellett küzdenie, teljesen megfelelt. Az iskola 55 tanítványa ugy a magyar nyelvben, mint az előirt ismeretekben elismerésre méltó haladást tett.

A nagyrozei államilag segélyezett polgári iskoláról hasonló jelenthetünk. Tanítványainak száma nem változott; az engedélyezett s remélhetőleg már a legközelebb felállítható műasztalos tanműhely azonban ugy a tanulók számának emelését, mint ezen intézet irányának megszilárdítását fogja maga után vonni.

Ezen félévben állítottott fel Jolsván az iparos tanuló iskolájának előkészítő és első tanfolyama, melyeket 78 tanuló látogatott. Hasonló iskola életbeléptetése szerveztetett Rozsnyón, s az ipartanodai bizottság, mely a költségvetést megállapítván, ezen iskola megnyitását a jövő szeptember hóban elhatározta. Mivel ezen tanévben Rőczén is szerveztetett, Rimaszombatban és Dobsinán pedig már régebben állanak fenn hasonló intézetek, ezek mellett pedig egy műfáragó és két nőipartanműhelyünk is van s népiskolánk nagyobb részében a rajz és kézimunka tanítás különféle ágai felkaroltattak, az alsóbb fokú iparoktatásról ez időszertint eléggé van gondoskodva. Kívánatos azonban, hogy természeti viszonyaink és iparosmultunknak megfelelőleg egy műlakatos és egy agyagipar tanműhely rendeztessék be, ha már a Dobsina város által kérelmezett fi- és nőipariskoláról egyelőre le kell mondanunk.

T Á R C Z A.

A szepes-bélai csepkőbarlang leírása.

Weber Samu után németből ismerteti Tóth Samu.

(Folytatás.)

6. Az alabastrombarlangot a csepkőbarlangtól 7—8 órai menet-jövetellel, a következő uton lehet elérni. A Zsdjár-felé vivő országon kocsizunk, majd megállunk a Zwischenbrücke erdő részben, hol a térség rétségen pástorkunyhó van felállítva s hol alkalmatosságaink is visszamaradhatnak. A jelzőtábla utmutatása szerint haladunk fel-fel a Gehe-Leit ormára, azon gyalogösvényen, melyet a kárpátgyelre 1875-ben készítettett. Fent erdőten s tisztás helyekre érven, pompás panoráma nyílik előttünk, midőn minden oldal felé ki-kitekintünk; éjszak felé Tokarnya fellett ellátunk Zsdjárnak, mint már kiemeltetett, csoportosan szétszórt gerendafaházaira; ellenkező irányban, tehát délről feltáru előttünk a Poprádvölgy barátságos térsége, rétki és mezőivel, kertjei és erdőivel, valamint sűrűn egymást határoló városai és falvaival. Szabad szemmel is, de kivált távesővel egészen jól kivehetni innét a lublói vár fejrő kőfalait. Nyugotra a Vaskapu kopasz mészsziklási tornyosulnak; keletre a Pieninek magas vonala, előtérben az ágas-bogas Kronenberggel. A jégveremnél (Eiskeller) egy még nyárban is orgonasíphoz hasonló legdarabokkal ellátott barlangregnél elhaladva, betérünk balra az alabastrombarlang bejártához, mely nevét a kristálytisza mészs és csepkővektől vehette, miket a látogatók alabastromnak tartanak. A bejárat egy védett mélyedést képez, hol a legbujább tenyészet a havasi rétség leggazdagabb virágzatával, mint tarka szőnyeg terül szét. Mint jellemzőt említtük a fohagymát (Schnittlauch) — allium schoenoprasum L. A barlangba gyertya világítás mellett belépve, ugy találjuk, hogy az, Dr. Róth Sámuel méretei szerint helyenként csak két, de itt-ott 8—10 meter magas. A leszakadt kődarabok néhol lehetetlenné teszik

tel után Ő Fensége Hohenlohe Fő-hercegre ment át s látható emelkedésnek örvend, miről nevezetesen két nagy papiranyaggyár berendezése, új egyszerű munkáslakok építése és egy 2000 hold területű, s mintegy 150 darab szarvassal benépesített s bekerített állatkertnek felállítására hangosan beszélnek. Pod-Holiceu hegyháton átmenve, érjük Lysa fürész-malmot a Bialka folyónál, melynek balpartján aztán megszakítás nélkül folytatjuk utunkat. Hol a Rosztoka a Bialkaba szakad, Javorinában találjuk magunkat, féluton tavunkhoz s rövid pihenőre belépünk a menházba, melyet itt a lengyelországi Tátra-egyesület épített. Még mindig jó járható uton, mely lovaglásra is használható, Javorinától 5—6 óra alatt kényelmesen elérjük a Nagy halastót. Ennek megpillantása nagyszerű, megragadó. A fekete fenyő messze kiterjedő ovál víztükört, zöld törpefenyő veszi körül s a Barát (Mönch), Zerge (Gemse), óriás sziklaeszesok és a 2505 meter magas Tengerszem esües (Meeraugspitze) állják körül, melyeknek koszorujába még a Török (der Türke) és a 12 apostolok sorakoznak. A 33 Hectárból — a történelem minden bizonyítéka szerint 17.44 Magyarországra, a többi Galiczia határára esik. Fekszik a tó 1401 m. magasban, 68.3 m. mélyedésben és 8000 láb kerületben, a mint ezt Staszicz még 1804-ben meghatározta. Nevét a sok, de apró pisztrangoknak köszöni, melyek kivált estefelé számtalan mennyiségben ugrálnak a víztükör felett, hogy rovarokat kapkodjanak és a sima víztükört számlálhatlan gyűrűkké göndörítsék. A tavat négy vizesés táplálja, kifolyását éjszaki oldalán a Bialka képezi. Csolnokon felőrára van szükségünk, hogy a tulsó partra elérjünk s a 130 m. magas, meredek hegyhát felett a tengerszemhez jussunk. Itt találjuk a szép czirbolya-gyantásfenyőt is — Pinus Cembra L. — és a ritka kerti sóskát — Rumex acetosa hortensis. — A felmenet szinten felőráig tart s a kör keredged, 1594-7 m. magasban fekvő „Tengerszem”-hez (Meerauge) vezet, melyből egy erős vizesés tájékozva és zugva ömlik a halastóba. A tó felszínének kerőlete 21.32 hektár. A kereszt, melyet éjszaki partján a tarnováai püspök itt létének emlékére 1823-ban állítottott, még látható. Az előtt egy táblán ily felirat is volt olvasható: „Hic non

mivel az egyháznak, mint olyanoknak, ki a magyar isten-tisztelet iránt ellenszenvvel viselkedett, szüksége nem volt az énekek és meghívók írására, s mi több, nem is voltam az egyháztól e munka megtételre felszólítva.

A mi pedig a 13 krt illeti, azt nem munkámért vonta le a papírosra küldött pénzből, mint azt ezikkiró állítja, hanem azon küldőnek fizetésére, ki a meghívókat Badikfalára és Gesztésbe vitte, s úgy vagyok meggyőződve, hogy azzal a küldőnek nem volt túlfizetve.

Ennyi a való, mi a terjedelmes ezikkben személyenre vonatkozik, s jónak láttam a fentebbi sorokat csak azért is a t. közönség elé bocsátani, miszerint tiszta meggyőződése legyen a felől, hogy nem szorultam senki 13 krjára.

Gyura Vilmos, meleghegyi ev. tanító.

Kérelem.

A helybeli evangélikus egyház által, rozszant leányiskolája felépítésére rendezett s a huzás napjához immár közel álló sorsjáték ohajtott sikerének érdekében, a sorsjáték-ügyi bizottság, nem akarva a közvetlen megkeresés által az egyesekre, mintegy erkölcsi kényszerrel gyakorolni, ezuttal fordul azon szíves kérelemmel, nemcsak a segélyért kiáltó egyház saját tagjaihoz, hanem általában városunknak s vidékének, a közjótékonyokhoz, azelőtt nem felekezeti szempont, de kizárólag a felismert valódi szükség aránya szerint áldozni szokott mélyen tisztelt közönségéhez: kegyeskedjék ezen egyházat, a közművelődést szolgáló törekvésében nemcsak tőle támogatni, úgy a közelebbi már helyben is árusítandó sorsjegyek rokonszenves vásárlása, — valamint talán épen a házbán fölösleges dísz képező érték-tárgyak nyereseményekül való ajándékozása által.

A megajánlandó nyeresemény-tárgyakat (kézimunka, háztartási eszköz, dísz-áru stb.) szeptember 30-ig Glaufl Pál lelkész urnál előlegesen kérjük bejelenteni, hogy jegyzékbe vétetvén, a majdan hiányzó beszerzése iránt kellő időben lehessen intézkednünk.

A sorshuzás mulhatlanul f. é. november 25-én, nyilvános estélylyel egybekötve fog megtartatni.

Rimaszombat, 1883. szeptember 12.

Az ev. egyházi sorsjátékügyi bizottság.

Meghívás.

A gömörmezei múzeum-egyesület alapszabályai a nm. m. kir. belügyminiszterium által megerősített nyervén, van szerencsém az egyesület t. tagjait és mindazokat, kik ezen egyesületnek tagjai kívánnak lenni, folyó évi szeptember 24-én délután 5 órakor Rimaszombatban a megyeház nagytermében tartandó alakuló közgyűlésre — mely alkalommal az egyesület választmánya és tisztviselői lesznek megválasztandók, — tisztelettel meghívni.

Rimazombat, 1883. szept. 13.

Szontagh Bertalan, id. elnök.

Hírek és vegyesek.

Arany lakadalm. Tisza-rofűi Borbély László, Rimaszombat városának is díszpolgára, kedves nevével a jótékonyaságról s fenkölt szelleméről széles körben ismert Szathmáry-Király Borbálával e hó 7-én ülték meg esendes családi körben, a világtól félrevonulva, jövőnek báró Nyáry Sándor urnak Utas nevű pusztján ötven éves házasságuk emléknapiját. Ohajtjuk, hogy gyámantlakadalmukat is ily ép egészségben ünnepeljék meg.

Ötven éves tanári jubileum. Vandrak András, az eperjesi ág. ev. collegium jogtanára folyó hó 15-ikén ünnepelte tanársága ötvenedik évfordulóját. — A jeles férfit azon volt tanítványai, kik jelenleg Rimaszombatban laknak, ez alkalomból távirati uton üdvözölték. — A táviratot mintegy 25-en írták alá.

Kinevezés. A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ifj. Bazilides Jánost, kitől lapunk is több jeles gazdasági cikket közölt, Gömörmezei rimaszombati járására állandó gazdasági tudósítónak nevezte ki.

A gömörmezei jegyzői egyesület tornallyai járásköre megalakult; elnökké Fischer Gyula tornallyai, és jegyzővé Záhonyi János sajo-gömöri körjegyző választott meg, a megye többi járásában életbe léptetendő járáskör alapszabályainak szerkesztésével Záhonyi János sajo-gömöri jegyző bizottat meg.

A rimaszombati iparos ifjuság őszi multságát, — mely a kedvezőtlen idő miatt elmaradt, — ma d. u. tartja könyvtárának gyarapítására a „Széchenyi-kert“-ben. Kezdeté d. u. 3 órakor; belépti díj 20 kr. Felülfizetések köszönettel vétetnek s hírlapilag nyugtáztatnak.

Tornallyán Gáspár Jenő igazgatása alatt egy szintársutat működik, — a közönség atársulatot nagyban pártolja — s a színészek igyekeznek feladatuknak megfelelni, az újabb szindarabok adatnak elő s az előadások sikerülteknek mondhatók.

Sajo-Gömörön a hadügyminiszteriumtól kiküldött katonai mérnök eszközli a terepfelvételeket, a hadászati fontosabb pontokat jelöli, — Gömör-pányiton a hadászati térkép már elkészült, — mely 30 napig készült, a mi mindenestre a munka pontossága mellett tanuskodik.

Lesz már fogorvosunk is. Ugyanis dr. Weber Ignác a rimaszécsi járás orvosa, hosszas szabadság-idejét a foggyógyászat tanulmányozására szentelte s mint lapunkat Budapestről értesítik, — legközelebb körünkbe visszatér, hogy itt tanulmányait ezen a téren is a szenvedő emberiség javára érvényesítse.

Múlt hó végén fejezte be az új kir. adófelügyelő hivatalos körútját, melyben azon czél vezérelte, — hogy a községi elöljárókat, — kiket a járások székhelyére rendelt be, — az adóbehajtásra buzdítsa, hogy ez által a községek az állami végrehajtóktól mentek lehessenek. — Ez szintén üdvös intézkedés, — mert a községi elöljárók és körjegyzők mint a helyi viszonyok alapos ismerői, — tapintatosabban járhatnak el, — és nagyobb eredményt mutathatnak fel, mint a helyi viszonyokat nem ismerő pályavesztett állami adóvégrehajtók.

Hol a tolvaj? Czaban J. felső-pokorágyi lakos igen ritkán szokott összegyűjtött pénzeszkéjéhez nyulni, legfeljebb akkor, ha a tallérok, vagy szépen összesímitott bank-nótáknak számát szaporítani akarja. — Ily szándékkal nyult pénzes szekrényéhez a napokban is, de nagy meg-

lepetésére a tallérokat tartalmazó zacskó megkönnyült, s a bankjegy esomé megvénnyult legközelebbi találkozásuk óta. Összeszámolván úgy tapasztalta, hogy a tizesek keresztszámában oldottak kerekot, s a tallérok közül, melyek „keresztos“ név alatt ismeretesek, 72 db kelt utra. Az egészen az a különös, hogy a szekrény épen úgy volt bezárva mint azt a tulajdonos hosszu időn át bezárni szokta.

Magszökött vasuti kecsik. E hó 11-én Tiszolezon a pályaudvarban néhány munkás a vasutikoesik rendbeállításával volt elfoglalva, miatt két koei a meredek lejtőn megindult s fokozott sebességgel rohant Rimaszombat felé. — Az állomásokat azonnal figyelmeztették a szökevényekre s a személyzet mindenütt fegyverkésszen várta a szökevényeket. Így felkészülve Nyustván sikerült is őket feltartóztatni keresztülrakott gerendákkal. Szerencse, hogy az egész uton semminemű szerencsétlenséget nem okoztak, de azért annak, hogy a pálya ez utónalon számos kanyarulattal bír.

Az 1885. évi kiállítás. országos bizottsága Matlekovics elnök és gr. Zichy Jenő másodelnök vezetése alatt tartott ülésében a kiállítás czéljaira emelendő épületek programját, az építészeti szakbizottság szövegezésében, változtatás nélkül elfogadta. Együttal elhatározta, hogy első kitüntetéskép nagy díszkönyveket, második kitüntetésül nagy bronz-érmeket és ezek indoklását kifejtő okleveleket fognak kiadni. Ezekon kívül a közreműködők részére a nagy bronzérem rajzával megegyező, de kisebb bronzérmeket adnak ki. Ily közreműködő érmeket az állami vállalatok és állami közintézetek kiállításánál kitűnő egyének is kaphatnak. Azonban az állami vállalatok és állami közintézetek, valamint a külföldi munka s mezőgazdasági gépek, műipari régiségek kitüntetésben nem részesülhetnek. A jury tagjai „hoas concours“ állítatnak ki. A kiállítási érmek tervezetével Letz Károly festőművész, a díszlevelek tervezetével pedig Schickedanz Albertet fogják megbízni. Megállapították a kiállítás általános szabályzatát s a pénzügyi bizottságba huszonkét tagot választottak. A katalogus szerkesztésének előkészítésére gróf Zichy másodelnök vezetése alatt tizenegy tagból álló bizottságot, a napisajtóval való érintkezés szabályozása ügyében pedig sajtóügyi bizottságot küldtek ki. Végül több szakbizottság szervezésére névvel elhatározták, hogy azok felerészben az érdekelte szakegyletek választott képviselőiből s felerészben az elnökség által kinevezendő tagokból fognak alakulni.

A szénának adagokba kötése. A szénát a gazdák csak közvetlenül szokták etetni és a cselédekre bízzák, hogy egyszerre mily adagokat vessenek az állatok elé. Sok gazda tartja, hogy az adagokba kötött széna kevésbé használ és kevésbé étvágygerjesztő, mintha a széna a boglyából egyesesen a jászolra rakatik. Ez igaz lehet a kaszállásakor összekötött szénáról, mert valószínű, hogy ennél az erjedés kevésbé szabályosan megy véghez, mi a minőségre nézve ártalmas. De ha az erjedésnek egyszer vége, vagy a téli etetés megkezdődik, csakis a henyesség tarthat vissza az adagokba kötözéstől. Jól berendezett gazdaságban ezen munkát sohasem lenne szabad elhanyagolni. Ilyformán nemcsak a marhát lehet adagokhoz szoktatni, de a gazda takarmánykészletéről is biztos tudomást szerez s a fogyasztást ahhoz képest rendezni be. A közönség egyébiránt nem költéses. Némi gyakorlottság mellett egy nap több ezer kilo szénát össze lehet kötni s még nagy gazdaságokban, hol 50.000 kilo szénát is fogyasztanak, ezen munka számba sem vehető az elért eredménynyel szemben. Csakis így lehet pontosan megállapítani, hogy meddig jövünk ki a takarmányossal stb.

A nedves gabona kiszáritásával Olaszországban követező kísérletet tették: Egy magtár padlójára 1145 kilo igen nedves erjedt rozszu szürke búzát öntöttek le, a melynél a magvak vége penésztől fekete volt. Azután elővették 5 kosarat, mindegyikbe 10 liter égetett meszet. Az öt kosár mesz mindenestől 28 kilót nyomott. A kosarakat a búzára rakták és ponyvával terítették le az egész esomót. 7 hét elteltével a buza teljesen magához jött, úgy hogy a piacra lehetett vinni. A mesz kiszívta a felesleges nedveséget és pedig oly mértékben, hogy az 50 liter 78 kilová duzzadt fel s 28 kilo helyett 45.4 kilót nyomott, a buza sulya pedig 1125-re szállott le, úgy hogy 17.5 kilo víz távolított el belőle a mesz által. A meszet azért kell kosárba rakni a búzára, hogy közvetlen a búzával ne érintkezék. Mindenki tudja, hogy az égetett mesz a vizet nagyon mohón vonja magához.

Nyilvános számadás a rimaszécsi mükedvelői előadásról: Rimaszécsen folyó hó 2-ik napján a helybeli ref. templom építési költségeinek fedezésére általunk táncvizsgálommal egybekötött szini előadás rendeztetett. E lap hasábjain közölve volt az előadás és táncvizsgálom egész lefolyása. Azonban ez még nem elég; a jótékony czél kívánja, sőt követeli, hogy feltüntessük a közönség előtt a pénzbeli viszonyokat — nehogy a közönséget ama gyanu — talán meggyőződésre vezessük, hogy mi a jótékony czél örve alatt saját magunknak hasznát kerestük. A számadást tehát a közzétételben terjesztjük elő. Összes bevétel: 42 ft 70 kr. A kiadások részletesen, névszerint: Zenészeknek 18 ft, szinlap 3 ft, ennek szétküldése 2 ft, szinpadfelállítás 6 ft 40 kr., világitás 2 ft 44 kr., terem 4 ft, szindarabok 1 ft 10 kr., aprólekos kiadás 1 ft 46 kr., összesen: 38 ft 40 kr. Levonva a kiadást a bevételből, marad tiszta jövedelem gyanánt, a jótékonyaság tényleg csekély bár, de gondolatban hatalmas eszközeül, 4 ft 30 kr., mit általadtunk a ref. egyház pénztárának. Midőn ezen számadást közzétesszük, nem mulasztjuk el még egyszer meleg szívből jövő köszönetet mondani, a magunk és a segélt egyt. nevében a nagyérdemű közönségnek szíves pártfogásáért.

A mükedvelők.

CSARNOK.

Napoleon Lili.

(Életrkép.)

Írta: **Mezőnyi László.**

Egy jó barátom a következő elbeszéléssel mulattatott minket, illetve engem:

„Mindenekelőtt szabadon megjegyznem, hogy magamról, mint minden jól nevelt művelt ember, nem igen szeretek beszélni, — most is csak azért teszem, hogy mulattassalak titeket, elbeszélvén életemnek egy fontos s rám nézve elhatározó történetét. A logikát, a bölcsészetet, mint

tudjátok, teljes éltében szerettem, de az ember leginkább ahhoz vonzódik, minek hiányát és szükségét érzi!

Ki vagyok s mi vagyok? — alig jöhét kérdés alá, főleg ha nevémet megmondom: van szerencsém igénytelen személyemben uzapanyiti Uzapanyity Felix Napoleon Lilit bemutatni; mert némelyitek csak e néven ismeri: Uzapanyity Felix. Ugy-e jó, hangzása érdekes név ez egy sorjában? Meg hiszem azt, mert magam is annak tartom és sokat adok nevemre, hisz tulajdon vezeték-, kereszt- és jelző nevem, kissé ódonzerű, kissé hosszadalmas. — de még hosszadalmasabb volt 1848 előtt, mert családunk az időtájt még így is czimezett, ha levelünk érkezett: Tekintetes, nemes, nemzeti, vitéz és tudós uzapanyiti Uzapanyity Zoltán József ur. Ez volt atyám teljes czimzete, mely czim jókora öreg betűkkel írva, alig fért le egy kis levél borítékára!

De én hódolva a kor modern eszméinek, demokratikus hajlamaimmal fogva a hosszas czimzést nem szerettem: miért is annak egy részét családunk levéltárába, vagyis helyesebben mondva családunk „leveles ládá“-jába egész tisztelettel letéteményeztem s egyszerűen csak „Tekintetes“ czimmel élek. E czim már születésemnél fogva megilletett engem, de a sors különös kedvezéséből voltam már „Nagyságos“ sőt „Méltóságos“ ur is. Igaz, hogy a nagyságos és méltóságos czimet nem saját akaratomból vettem föl, de az is igaz, hogy azokat ismét nem saját akaratomból vesztettem el. Az ok, vagy ha többes tetszik, az okok egészen más, akaratomon kívül álló eseményekben rejlenek. De majd alkalmilag azokra is rátérek, valamint nevem, illetve neveim magyarázatára. Mert mindegyik nevemnek értelme és jelentősége van s esudálkozom azon, hogy a tudományok előhaladásával valamelyik régiség buvár tanulmánytárgyává nem tette s értekezést nem írt róla — pedig megérdemelné azon okból is, mivel nevében a legrégebb ismert óskor a modern újabb korról egyesítve van, mely mulasztás a tudomány valódi hátrányára és kárára történt; mert magam is kíváncsi lettem volna neveim tudományos megvitatására! Es minthogy eddig nem akadt vállalkozó ime, most önmagamnak kell saját nevem magyarázatához és értelmezéséhez hozzá fogni.

Szétágazó családunk közt jelző nevünkre nézve eltérők a vélemények és én — minthogy az eltérő véleményeket nem szeretem, mert megosztja az erőt, jelző nevem magyarázatával most az egyszer adós maradok s csak annyit jegyzek meg: hogy Lili csufnevem, melyről alább bővebben szólok.

De e helyett megjegyzem, hogy Panyit — nevem hátulsó része — e két szó összetételéből: pán és nyit ered, hol t. i. Panyiton a hagyományok szerint a vár-szerkezet idejében várunk is volt, mely vár — fájdalom! — az idő viszontagságai miatt elpusztult, melyről azonban a szóhágyományok szerint — igen sokat tudnék beszélni, de szerénységemnél fogva most az egyszer ezzel is adós maradok s elhallgatom azon okból, mivel azt ugyis nyílt kérdésnek tartom és annak földéretését valamelyik régészeti társulat érdemes tulajdól várom.

A másik jelző név, már t. i. ez: Lili nem oly ősi eredetű, sőt egészen becses személyemre vonatkozó ujdonsült név s tulajdonképp alliteration hangutánzásan alapszik — kedves nőm kegyeiből jutottam ugyanis hozzá, mert ő szolított legelőször az életben így: — „kedves Lilim!“ — azért a véletlen valamiért, mivel egyszer történetesen — természetesen nőm kértére — így találtam partra hini a kis kacsákat: li-li-li-li. — Es biz e gunynév rajtam száradt; mert nőm után barátaim, később jó ismerőseim — no természetesen bizalmas körben — így nevezték: „Lili“, „Lilim“, „Te Lili.“

Es biz ez — tekintettel a zeneérzetre — nem is hangzik kellemetlenül, főleg egy szeretetreméltó kedves nő, egy bizalmas barát vagy egy jóakaró ismerős ajkáról.

Es én nem neheztelek érte, ha valaki e néven szólít — Lili! — mert mindig szem előtt tartom, s tudom hogy mi a bonton. Az illemszabályoknak pedig föltétlen híve voltam, minek bebizonyításául szabadon felhoznom, hogy a legjobb emlékbem levő néhai Sasku barátom „Illemtan“-át eleitől végeig kétszer is át- meg átolvastam, melyből még azt is megtanultam, hogy melyik lábbal kell belépni valamely elegans szalonba. Mindezt nem azért hozom fel, hogy én valami finom, kisimított salon-vagy boudoir-hős, vagy ép parkette imádó bársonysima ember volnék. Ó korántsem! Mert én télen-nyáron, ősszel és tavasszal magas száru eszímakban járok, — hol lengyelesen, hol magyarosan — és viselek zekét, atillát, bekecsot, mentét, nyusztrémes kuesmát és kalpagot, s frakk, csak egyetlen egyszer volt testemen. De majd elbeszélem, csak türelem: jogász koromban ugyanis azon időtájt — anno 1858-ban — midőn minden művelt jóérzésű (gut gesinnt) ember, ha csak bárdolatlan barbárnak nem akart látszani, kényszerítésből frakkot öltött magára. — Hja ezt igényelte az akkori kor szelleme! — Es a frakk, higyjék meg, nekem szerencsét hozott, mert Matildommal abban ismerkedtem meg legelőször. Bál volt. Táncra kértem a bájos teremést és táncoltunk: mazurt, polkát, czepepdit, francia nyegést.

Es boldog Isten! tánczomért — elhihetik, hogy jó tánczos voltam! — belém szeretett a bájos teremés, kinek kellemeit emelte még az a fontos ténykörülmény is, hogy Pesten két háza s valahol Albert-Irsa körül hatszáz holdból álló birtoka volt! Vagyonos jómodu pesti polgár egyetlen gyermeke volt, kit tánczom mellett e név: uzapanyiti Uzapanyity Felix Napoleon egészen meghódított.

Egy keringő és mi — egymásba szeretünk: ő nevében és igénytelen személyembe, én bájába és vagyonába. Es báj, vagyon, név, egymást kiegészítve, mi boldog házaspárak levünk.

Nem vették észre önök, hogy többször neveztem már magamat igénytelennek? Ez szándékosan történt; mert biz nekem voltak, vannak és lesznek igényeim! Majd bizony egy Uzapanyitynak ne lennének igényei; az mondjon le a jövőről — semmiért?

Hogy a község, honnan eldődím eredtek, t. i. Uzapanyit, hogy néz ki, völgyben, hegyen avagy hegyoldalban terül-e el, a kisebb vagy nagyobb falvakhoz tartozik-e? — minderről nekem pozitív tudomásom nincs azon egyszerű oknál fogva, mivel sose voltam az ősi fészeken! Nem tartottam érdemesnek fölkeresni; de minek is fárastottam volna magam, mikor ugy sincs ott egy talpalatnyi földbirtokunk is?! Valami jelentéktelen faluska lehet Gömörmezeiben, a nagy-világtól egészen elkülönítve, s engem csak anyiból érdekel, hogy eldödeink predicatuma onnan ered.

